

ASPECTS RELATED TO THE IMPERIALIST ACTIONS OF THE AUSTRO-HUNGARIAN EMPIRE

Ciprian Farcaș

PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

Abstract: This paper presents, at first, the main official and unofficial imperialist actions of the Austro-Hungarian Empire, carried out in Africa and Asia by Jesuits, mercenaries, explorers, geographers, intellectuals, and many others. The second part of this study presents the main aspects of foreign policy: the closing to Germany, the expansion into the Balkans, the adherence to the Triple Alliance, the World War I and some of the problems raised by it.

Keywords: foreign policy, Balkans, Egypt, Sudan, Tianjin

Istoria imperiului începe încă din secolul al XVI-lea când sub conducerea Casei de Habsburg au fost întreprinse cuceriri militare, s-au încheiat căsătorii strategice, iar populațiile nou cucerite au avut un statut inegal, deoarece se utiliza la acea dată dreptul istoric, adică cel care a cucerit un teritoriu este stăpânul iar cel cucerit se supune. Însă națiunile cucerite s-au revoltat în repetate rânduri din cauze etnice și politice, iar în acest sens, imperiul se aseamănă cu altele similare care erau fragmentate geografic. Moștenirea culturală a Europei Centrale se leagă de acest imperiu care a adus o omogenizare culturală, politică și economică, reușind ca să reziste având bazele în familia imperială, cultul împăratului, tradiție, armată, reforme, dar și ajutor străin venit din partea Germaniei¹.

Din punct de vedere statistic, în 1910 imperiul era plasat destul de bine: avea o suprafață de 677.000 de km pătrați, fiind al doilea stat după Rusia și o populație de 51,4 milioane de locuitori, fiind al treilea stat ca populație după Rusia și Imperiul German. Însă din punct de vedere economic situația nu era bună deoarece în 1913, Produsul Intern Brut era pe locul cinci în Europa și Produsul Intern Brut pe cap de locuitor era pe locul unsprezece, astfel odată cu economia, s-a diminuat și influența politică, Austro-Ungaria luând de multe ori rolul de observator neutru².

Imperiul Austro-Ungar nu a deținut teritorii în afara Europei sub formă de colonii asemenea Marii Britanii, Franței, Spaniei și așa mai departe, în primul rând din cauza poziției geografice, imperiul fiind poziționat în centrul Europei, cu ieșire limitată la Marea Adriatică, la care se adaugă și lipsa banilor, slăbiciunile militare și în special crizele politice ce afectau monarhia. Burghezia liberală nu oferea sprijin pentru o politică colonială care era evident bazată evident pe dorința habsburgilor de a deveni o putere mondială majoră. Austro-Ungaria a participat la diferite conferințe internaționale referitoare la

¹ Robert Aldrich, *Epoca Imperiilor*, București, Editura ALL, 2008, pp. 195-198; Nick Pelling, *Imperiul Habsburgic 1815-1918*, București, Editura Bic All, 2002, p. 2-3; Gheorghe Bichicean, *Introducere în istoria modernă universală*, Editura Adalex, Sibiu, 2008, pp.79-83

² Robert Aldrich, *Op. cit.*, p. 208-209

colonialism, de exemplu Conferința de la Berlin asupra regiunii Congo din 1884-1885, Conferința anti-sclavie de la Bruxelles din 1889-1890 și la Conferința Internațională asupra Marocului din 1906, astfel dubla monarhie a fost angajată în „imperialismul colectiv”, luând decizii în beneficiul statelor colonizatoare din Europa³.

Totuși lipsa de colonii străine nu a împiedicat monarhia dunăreană ca să se afirme economic, militar și diplomatic. Comercianții din portul Trieste, savanții, misionarii și aventurierii din Austro-Ungaria și-au făcut simțită prezența în diverse părți ale lumii coloniale, iar guvernul de la Viena, afișând în mod deschis ambiții internaționale a sprijinit „imperialismul colectiv” european la finalul sec XIX și începutul sec XX. Oricum, dacă ar fi existat colonii, s-ar putea pune întrebarea retorică: Ce tradiții naționale ar putea fi transplantate de aceste popoare peste mări și țări? Germane, cehe, poloneze, rutene, maghiare la un loc? De asemenea calitatea acestor coloniști nu dădea nici cea mai mică speranță că o colonie a lor s-ar putea transforma rapid într-o putere înfloritoare? Aceste întrebări au fost puse de economistul Franz Xaver Neumann-Spallart în 1885⁴.

Cu toate acestea, menționăm Arhipelagul Franz Josef (numit așa în onoarea împăratului) descoperit la data de 30 august 1873 de către doi exploratori austrieci, Julius von Payer și Karl Weyprecht, însă din cauza apropierea sale de Polul Nord și a condițiilor meteo nefavorabile locuirii, a rămas un „teritoriu al nimănui”⁵. Un al doilea teritoriu pe care îl mai menționăm avea o suprafață de doar 6 km² și cuprindea un cartier din orașul chinez Tianjin și a fost controlat între anii 1902-1917. Austro-Ungaria a intrat în posesia acestui teritoriu ca urmare a participării sale la înăbușirea revoltei boxerilor alături de alte șapte state. Teritoriul era nesemnificativ ca suprafață, populație, și nu s-au derulat acțiuni pentru dezvoltarea sa și nu a fost colonizat⁶.

O primă acțiune imperialistă în afara Europei a fost misiunea iezuită în Sudan din anii 1860-1870. O mai mare influență a avut-o monarhia dunăreană în Egipt, unde existau consulate, exista compania de transport maritim *Österreichischer Lloyd*, care era principala legătură între Trieste și Alexandria. Compania transporta o gamă largă de produse precum produse manufacturate din oțel, mașini, obiecte casnice, textile, bere, apă minerală și multe altele. Egiptul era pentru Casa de Habsburg și pentru unii cetățeni mai înstăriți din monarhie o destinație de vacanță. Alți cetățeni se angajau ca doctori, administratori, arhitecți în slujba khediv-ului (viceregelui egiptean). Între personajele importante care au vizitat Egiptul se numără Franz Joseph (prezent la inaugurarea canalului Suez în 1869), soția sa Elisabeta, respectiv prințul moștenitor Rudolf și arhiducele Otto. De asemenea unii egipteni mergeau în monarhia dualistă la muncă ca servitori, în industria de divertisment sau pentru studii⁷.

Cea mai importantă personalitate a fost Rudolf von Slatin, care în 1878 a realizat o călătorie în Africa și a făcut o carieră în administrația egipteană a Sudanului, deoarece națiunile Europene printre

³ *Ibidem*, p. 215

⁴ *Ibidem*, p. 217

⁵ William James Mills (coord.), *Exploring Polar Frontiers: A Historical Encyclopedia*, vol. 1, Oxford, Editura ABC CLIO, 2003, p. 245

⁶ Robert Aldrich, *Op. cit.*, p. 216-217; Vilma Fasoli, Diego Caltana, *The Italian and Austro-Hungarian settlements in Tientsin / Tianjin: published and unpublished documents for rewriting two episodes of colonialism (1901-1947) in Dissonant architectural heritage in the postcolonial age. On the changing perceptions of “colonial” architecture in recent decades*, 3rd ANNUAL WORKSHOP, Lisbon, 18 - 20 February 2013, pe site-ul http://architecturebeyond.eu.humanum.fr/wp-content/uploads/2013/02/PROGRAM-ANNUAL_MEETING_LISBON_-18-20-FEB-2013_version06012013.pdf (accesat la data de 27.03.2018)

⁷ Michaela Mikešová, *Austria -Hungary and Egypt (1882-1914)*, în *Prague Papers on the History of International Relations*, Universitatea Carolină din Praga, 2014, pp. 63-78; <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-4a0ec34b-1012-4498-8634-42523ec52bbc>

care și monarhia austro-ungară creditaseră Egiptul. Slatin a fost guvernator al întregii regiuni Darfur. În urma unei rebeliuni locale din 1884 a fost nevoit să se predea și apoi a fugit. După intervenția Marii Britanii asupra Egiptului din 1898 a fost numit adjunct al șefului administrației coloniale britanice în Sudan, totodată a fost răsplătit cu onoruri de reprezentanții Egiptului, Marii Britanii și Austro-Ungariei. Alte inițiative neoficiale cu caracter imperialist au fost făcute de Marina Militară, Academia de Știință, jurnaliști, preoți și misionari. Au mai existat și persoane care au realizat excursii pe cheltuiala proprie sau în serviciul altor puteri europene care au ajutat la expansiunea colonială. Un număr mare de soldați și subofițeri austro-ungari s-au angajat ca mercenari în Statul Liber Congo al regelui belgian Leopold II, dar au mai fost mercenari și în „Schutztruppe” în Africa de Est Germană. Au mai fost și civili devotați cercetării coloniale precum biologul Frederich Welwitsch din Angola ocupată de portughezi respectiv geograful Oscar Baumann care a fost în administrația germană din Tanganika. Mai putem aminti expediția contelui Teleki Sámuel în Africa dintre anii 1887 – 1888. Acțiunile anticoloniale au fost puține și rare, unul dintre exemple fiind profesorul boemian Ferdinand Blumentritt, care împreună cu filipinezul Jose Rizal s-au luptat pentru independența Filipinelor contra dominației spaniole⁸.

Revenind la continentul european, observăm din nou o dorință de expansiune teritorială, de sporire a dominației asupra altor state, iar pentru o mai bună înțelegere, ne întoarcem în timp începând de la 1866 când a avut loc bătălia de la Sadova (Königgrätz) între Prusia și Austria și a fost decisivă pentru echilibrul de putere din Europa. Austriecii au pierdut bătălia, iar odată cu ea, influență în Europa de vest, iar balanța s-a înclinat spre Prusia. Germania încă nu era unificată, Prusiei lipsindu-i statele germane din sud, iar Austria a încercat ca să mențină legăturile comerciale ca o contrapondere. În calculele lor de politică externă, habsburgii l-au luat în calcul și pe imprevizibilul Napoleon al III-lea, împăratul Franței, deoarece francezii erau îngrijorați de ascensiunea Prusiei. Animați de un sentiment antiprusian, Napoleon al III-lea și Franz Joseph au avut o serie de întâlniri secrete, însă fără un rezultat notabil. Între timp, în 1867 s-a realizat dualismul austro-ungar, iar premierul Andrassy de la Budapesta a declarat că nu va susține vre-un război împotriva Prusiei, ci susținea neutralitatea monarhiei față de relațiile dintre Franța și Prusia⁹.

Dar în 1870 toate aceste calcule s-au dovedit un eșec deoarece Prusia a învins Franța în războiul din 1870, a anexat statele germane din sud, iar apoi s-a format al doilea Reich, care până la primul război mondial a fost cea mai puternică țară economic și militar. Această chestiune a determinat Imperiul Austro-Ungar să își îndrepte atenția spre statele balcanice unde mai puteau avea influență politică. Însă nu doar conducerea de la Viena avea interese în Balcani, ci și Imperiul Otoman care dorea să își mențină stăpânirea, la care se adaugă Imperiul Rus care avea multe în comun cu popoarele slave din această zonă: alfabetul, confesiunea creștin ortodoxă, limba similară, obiceiurile și tradițiile. Știm încă de la testamentul lui Petru cel Mare că pe lângă influența politică, rușii mai doreau teritorii la malul vestic al Mării Negre. Așadar în Balcani exista un vid de putere lăsat de criza Imperiului Otoman care putea fi umplut de celelalte două imperii (austro-ungar sau rus) dar și de statele balcanice precum Serbia sau Bulgaria. Serbia și-a dobândit independența față de Imperiul Otoman în 1878 și a devenit centrul naționalismului slavilor din sud, inclusiv a celor din Imperiul Austro-Ungar, ceea ce era o problemă. Mai mult, rușii s-au declarat protectorii slavilor și lideri ai mișcării panslaviste¹⁰.

Ministrul de externe Gyula Andrassy (1871-1879) a argumentat că este mai bine ca Austro-Ungaria să nu cucerească teritorii noi în Balcani motivând că acest lucru ar presupune un risc deoarece ar fi alipiți mai mulți slavi care ar schimba echilibrul etnic în jumătatea ungară, de asemenea ar nemulțumi

⁸Robert Aldrich, *Op. cit.*, p. 218; http://www.afrikanistik.at/pdf/personen/slatin_rudolf.pdf (accesat la 20.03.2018)

⁹Nick Pelling, *op. cit.*, p. 124-125; Gheorghe Bichicean, *Op. cit.* pp. 223-225

¹⁰Nick Pelling, *op. cit.*, pp.125-130

și Rusia. Oricum, înainte de orice acțiune ministrul de externe și-a dat seama că trebuie să aibă aliați în problema balcanică, iar dintre toate marile puteri de la acea vreme, doar Imperiul German putea oferi sprijin. În anul următor s-a încheiat „Alianța celor trei împărați” (rus, austro-ungar și german) care se va transforma cu unele modificări în Tripla Alianță apoi în Puterile Centrale. Astfel Germania s-a transformat din dușman în prieten, iar pe moment pericolul unui război cu Rusia pentru statele balcanice a fost înlăturat¹¹.

Revoltele din Imperiul Otoman din 1876 au dus la încheierea Acordului de la Reichstadt între Austro-Ungaria și Rusia prin care s-a decis ca în cazul în care Imperiul Otoman va fi învins, conducerii de la Viena îi va reveni Bosnia-Herțegovina, iar Rusiei Basarabia de Sud. Serbia, Muntenegru, Bulgaria și Rumelia vor deveni state independente. Dar răscoalele din Balcani au fost reprimite de Imperiul Otoman așa că acordul nu a fost pus în practică. Țarul Rusiei Alexandru al II-lea nu a fost mulțumit de modul în care popoarele înfrânte au fost tratate de turci, fapt ce a dus la războiul ruso-turc din 1877-1878, câștigat în cele din urmă de Rusia. A urmat apoi pacea de la San Stefano care prevedea crearea unei „Bulgarii Mari” supuse Rusiei ca stat clientelar, iar referitor la Bosnia-Herțegovina, aceasta nu se acorda austrieților, lucru care i-a nemulțumit pe aceștia din urmă. Ministrul austro-ungar de externe Gyula Andrassy a cerut ajutorul cancelarului Germaniei Otto von Bismark pentru a se rezolva tensiunile din Balcani și pentru a se revizui Tratatul de la San Stefano. Astfel în iunie 1878 s-a organizat Congresul de la Berlin, unde au participat reprezentanții Marilor Puteri (Rusia, Austro-Ungaria, Germania, Marea Britanie, Franța, Italia și Imperiul Otoman). Congresul a avut multe prevederi: România devenea independentă, primea Dobrogea, dar pierdea sudul Basarabiei. Muntenegru și Serbia deveneau independente. Marea Britanie ocupa Insula Cipru. Bulgaria ca stat independent apărea pe hartă cu granițe mai restrânse, fără unele teritorii din Rumelia. Austro-Ungaria ocupa Bosnia-Herțegovina pe care le administra dar rămâneau sub suveranitate turcă. De asemenea mai avea dreptul de a deține garnizoane la Novi-Bazar, un punct strategic care rămânea sub stăpânire turcă. Din unele puncte de vedere, Congresul de la Berlin a adus temporar stabilitate în sud-estul Europei, până la Războaiele Balcanice. Austro-Ungaria deși s-a mărit ca suprafață, a inclus în Imperiu mai mulți slavi, care au afectat în rău echilibrul etnic și au alimentat naționalismul slav. Nici din punct de vedere economic nu au fost avantaje pentru conducerea de la Viena¹².

În 1882 „Alianța celor trei împărați” a fost înlocuită cu „Tripla Alianță” formată din Austro-Ungaria, Germania și Italia, alianță din care nu mai făcea parte Rusia. De asemenea țări precum România, Serbia și Bulgaria devin favorabile habsburgilor, deoarece se temeau de politica intervenționistă a Rusiei. În 1887 Imperiul a semnat cu Marea Britanie acordul Antanta Mediteraneană, care prevedea păstrarea granițelor statelor cu ieșire la Marea Mediterană, inclusiv a celor din Balcani și oprirea expansiunii rusești în această zonă. După 1897 Rusia a fost preocupată de situația din Asia de nord-est unde a avut tensiuni cu Japonia care se extinsese în Coreea și nordul Chinei. Apoi între anii 1904-1905 a fost războiul ruso-japonez, pierdut de ruși, apoi a urmat Revoluția din 1905 în Rusia. Astfel pentru câțiva ani, țarul nu a mai fost interesat de Balcani, dovadă fiind Programul Murzsteg din 1903 care prevedea păstrarea integrității Imperiului Otoman și intervenția comună austro-ungară și rusă pentru oprirea revoltelor din Macedonia¹³.

Dar tensiunile reîncep în Balcani în urma a două evenimente: în 1907 Rusia se alătură Antantei, Europa împărțindu-se astfel în două blocuri militare, iar cooperarea din ultimii ani dintre acesta și Viena s-a oprit. Al doilea eveniment a fost în 1908 când la conducerea Imperiului Turc au venit „Junii

¹¹ *Ibidem*

¹² *Ibidem*

¹³ Gheorghe Bichicean, *op. cit.*, p. 246

turci”, provocând nesiguranță. Tot în același an s-a proclamat independența Bulgariei, iar Bosnia-Herțegovina a fost anexată de Imperiul Austro-Ungar. Această anexare i-a luat prin surprindere pe ruși, catalogând-o drept expansionism, pentru că nu au fost anunțați în prealabil. Serbia a protestat, iar Rusia și-a reluat rolul de protectoare a slavilor¹⁴.

În 1912 a izbucnit primul război balcanic între Serbia, Muntenegru, Bulgaria și Grecia pe de-o parte și Imperiul Otoman, care s-a terminat cu înfrângerea zdrobitoare a turcilor. În urma Conferinței de la Londra, cele patru state câștigătoare și-au împărțit teritoriile turcești între ele, iar pentru ca Serbia să nu obțină ieșire la Marea Mediterană, s-a creat Albania. Dar în 1913, din cauza disputelor teritoriale între cele patru state câștigătoare, a izbucnit al doilea război balcanic între Bulgaria pe de-o parte și Serbia, Grecia, Imperiul Otoman, România și Muntenegru pe de cealaltă parte. Bulgaria a pierdut, iar expansiunea Serbiei a îngrijorat conducerea de la Viena. Mai mult Serbia i-a încurajat pe sârbii bosniaci să declanșeze o revoltă naționalistă împotriva Monarhiei Austro-Ungare. Cu toate acestea împăratul Franz Joseph s-a opus unui război contra Serbiei în 1913, considerând că ar fi mai mult de pierdut decât de câștigat.

Tot în 1913 a mai avut loc un eveniment marcant: trădarea colonelului Alfred Redl, acesta fiind șeful serviciului de contrainformații care a oferit rușilor planurile de atac ale armatei austro-ungare, statistici privind armata și dotarea ei. Între anii 1903-1913 a furnizat constant informații rușilor și a dezinformat propria armată privind armata rusă. Totodată a furnizat „Planul III” prin care armata austro-ungară urma să invadeze Serbia, însă rușii după ce l-au obținut, l-au oferit sârbilor care s-au putu apăra cu succes în 1914. Per total se estimează că aceste acțiuni ale lui Redl au ajutat Serbia și Rusia ducând la moartea a jumătate de milion de soldați din armata austro-ungară pe front. Totodată el este considerat unul dintre cei mai mari trădători din istorie. Nu se știe motivul trădării sale dar se presupune că dușmanii i-au descoperit un punct slab legat de viața sa privată, lucru care ar fi însemnat sfârșitul carierei sale așa că l-au șantajat. Însă în cele din urmă armata austro-ungară a aflat de trădarea sa, iar decât să ia parte la un proces umilitor, a preferat ca să se sinucidă.¹⁵

A urmat apoi atentatul de la Sarajevo din 28 iunie 1914 în urma căruia a fost asasinat arhiducele Franz Ferdinand de către un student sârb, nemulțumind profund conducerea Imperiului Austro-Ungar. Asasinul făcea parte din gruparea „Mâna neagră”, iar guvernul sârb știa de existența și practicile ei, ba chiar o finanța indirect. Autoritățile de la Viena au lansat un ultimatum extrem de provocator Serbiei, care a fost refuzat, ducând la declanșarea războiului între cele două state, care a escaladat apoi în Primul Război Mondial.

Inițial războiul a adus o unitate imperiului, aspirațiile naționale fiind uitate, la fel și diferențele sociale. Tinerii s-au înrolat pentru a lupta pentru patrie și împărat. Scopul inițial al războiului a fost acela de a zdrobi Serbia, dar apoi s-a mai deschis un front în Galiția, iar apoi un al treilea în peninsula Italică, apoi altul cu România, plus luptele navale din Mediterana. Armata austro-ungară fiind astfel suprasolicitată strategic, militar respectiv ca resurse umane și materiale. Războiul nu a început bine deoarece în 1914 Serbia nu a putut fi cucerită, iar în Galiția au fost înfrângerii militare. În primele șase luni au murit 750.000 de oameni. În următorul an, 1915 au apărut unele victorii împotriva rușilor, iar apoi în 1917 armata austro-ungară i-a învins pe italieni la Caporetto. Dar performanțele armatei au fost

¹⁴ *Ibidem*, pp. 247-248

¹⁵ <https://www.trivia-library.com/a/world-war-i-russian-spy-col-alfred-redl.htm> (accesat la 24.11.2017)

Gunter Bischof, Ferdinand Karlhofer, Samuel R., Jr. Williamson, 1914: *Austria-Hungary, the Origins, and the First Year of World War I (Contemporary Austrian Studies) vol 23*, 2014, UNO Press, pp. 35-55

modeste atunci când nu a existat un sprijin german, așa cum s-a întâmplat în 1916, când România a declarat război, armata română a trecut Carpații și a avansat în Transilvania¹⁶.

Loialitatea soldaților și ofițerilor români din armata austro-ungară a fost pusă la încercare în două momente dificile ale războiului, petrecute în anii 1916 și 1918. În 1916 atunci România a ieșit din neutralitate a atacat Imperiul, creând resentimente în rândul populației românești din Transilvania și dezertări pe front, totodată la scurt timp a murit împăratul Franz Joseph, iar loialismul proimperial a început să își piardă din putere și treptat s-a înlocuit cu loialismul față de neam. Cel mai greu a fost la sfârșitul anului 1918 când Imperiul Austro-Ungar se dezintegra și existau dezertări în rândul soldaților care nu erau de etnie maghiară sau germană, precum românii. În aceste clipe ofițerului îi era greu să îi facă pe soldați să se supună ordinelor primite, pentru că în mintea lor se produceau lucruri contradictorii: să continue lupta pentru o cauză străină, într-un război care nu va fi câștigat sau să dezerteze predându-se armatei italiene unde a fost creată o legiune de români ardeleni sau să se predea direct armatei române¹⁷. Statisticile sunt destul de îngrijorătoare, din peste 480.000 de soldați și ofițeri români mobilizați din Transilvania, 80.000 au dezertat, o cifră uriașă, ca să nu mai vorbim de soldații de alte etnii care au mai dezertat¹⁸. O parte din preoții militari români au rămas fideli armatei imperiului, iar o altă parte din contră au contribuit la dezintegrarea ei, făcând slujbe religioase de dezlegare a soldaților față de jurământul militar pe care îl făcuseră împăratului, ilustrative în acest sens fiind ceremoniile desfășurate la cazarmile din Praga, unde se aflau aproximativ 20.000 de soldați și ofițeri¹⁹.

De asemenea, au mai fost probleme în structura imperiului multinațional care s-au manifestat la nivelul armatei, deoarece soldații erau de diferite naționalități între care existau disensiuni. De exemplu moartea unui număr mare de ofițeri germani în primii doi ani ai războiului a condus în mod inevitabil la înlocuirea lor cu alți ofițeri de origine slavă, care a produs resentimente și probleme de comunicare. Mai mult, propaganda panslavistă susținea capitularea, pentru că apoi va urma o pace în care aliații vor susține aspirațiile slavilor la independență. Desigur, nu doar acesta a fost singurul motiv, la fel doreau și românii, să primească drepturi egale inițial, iar apoi să se unească cu Regatul României. Totodată împăratul Franz Joseph a murit în 1916, iar apoi a fost o problemă cu succesiunea la tron: prințul Rudolf s-a sinucis în 1889, iar Franz Ferdinand a fost asasinat în 1914. Următorul la succesiune era tânărul nepot Carol, care nu era potrivit pentru sarcina grea de a conduce imperiul, deoarece nu avea destul curaj personal, era indecis și uneori acționa copilărește. Un alt motiv pentru care Imperiul s-a dezintegrat a fost acela că economia a fost secătuită de război, iar în ultimii doi ani a existat o lipsă de alimente în armată și marile orașe. Zonele fertile din Galiția unde se cultivau cereale au fost distruse, iar cei din partea maghiară a imperiului care mai dispuneau de cereale, preferau ca să le vândă ungarilor și nu austriecilor. Un ultim motiv provine din afara imperiului și a apărut în ianuarie 1918 când președintele SUA Woodrow Wilson, a prezentat cele 14 puncte: unul dintre ele fiind dreptul națiunilor la autodeterminare, iar celălalt crearea statului Polonia. Astfel minoritățile din imperiu erau

¹⁶ Nick Pelling, *op. cit.* p. 136-137

¹⁷ Jean Paul Bled, *Franz Joseph*, București, Editura Trei, 2002, p. 628; Sebastian Stanca, *Contribuția preoțimei române din Ardeal la războiul pentru întregirea neamului (1916-1919)*, Institutul de arte grafice, Editură și librărie „Cartea Românească S.A”., Cluj-Napoca, 1925, pp. 1-6

Ana Victoria Sima, *Ardelenii în Marele Război, în ****, România în Marele Război, Muzeul Național de Istorie a României, București, 2016, pp. 310-320

¹⁸ <http://www.zi-de-zi.ro/2015/12/01/austro-ungaria-sfarsitul-unui-imperiu-anacronic/> (accesat la 27.09.2017)

¹⁹ Ana Victoria Sima, *op. cit.*, p. 320

Constantin Moșicat, *Miron Cristea și datoria sfântă de ostaș în ****, Sangidava, (5), Tg. Mureș, Editura Nico, 2011, pp. 39-40

tentate de aceste oferte și conducerea imperiului, pentru a contrabalansa această ofertă, a oferit o concesiune minorităților: o constituție federală, însă la scurtă vreme maghiarii s-au împotrivit²⁰.

Decesul împăratului Carol la doar 34 de ani (beatificat de Biserica Romano-Catolică²¹) a însemnat și dispariția pretențiilor dinastiei habsburgice de a mai revendica conducerea statelor succesoriale. Nu au luat sfârșit problemele din Europa Centrală, ba chiar au devenit mai acute. Monarhia era asemănată cu un pansament peste o rană. Habsburgii au lăsat în urmă două probleme: una internă de autoritate și una externă de securitate. Noile state au fost nevoite ca să găsească o bază pentru obediență în interior și să se protejeze de influența Germaniei naziste sau a altor state puternice din apropiere²².

În concluzie acest imperiu multinațional a dominat Europa Centrală, a adus o oarecare stabilitate în zonă, a încercat o omogenizare a valorilor și a reușit ca să reziste în decursul timpului. În ceea ce constau acțiunile imperialiste oficiale și neoficiale din afara continentului, acestea au fost întreprinse de către exploratori, geografi, iezuiți, mercenari și intelectuali, dar cu influențe reduse.

Decăderea Imperiului nu a fost cauzată doar de pierderea primului război mondial, cauzele fiind mult mai adânci începând încă din anul 1866 cu înfrângerea de la Sadova, urmată de compromisul din anul următor, orientarea greșită a politicii externe spre Balcani, deciziile luate de împărat, moartea acestuia în mijlocul primului război mondial, fapt ce a pus la îndoială loialitatea față de următorul suveran care nu se bucura de un prestigiu la fel de mare.

BIBLIOGRAPHY

Lucrări generale

1. Aldrich, Robert, *Epoca Imperiilor*, București, Editura ALL, 2008
2. Bichicean Gheorghe, *Introducere în istoria modernă universală*, Editura Adalex, Sibiu, 2008
3. Bischof Gunter, Karlhofer Ferdinand, Williamson Samuel R., Jr., *1914: Austria-Hungary, the Origins, and the First Year of World War I (Contemporary Austrian Studies) vol 23*, UNO Press, 2014
4. Bled, Jean Paul, *Franz Joseph*, București, Editura Trei, 2002
5. Mills, William James (coord.), *Exploring Polar Frontiers: A Historical Encyclopedia*, vol. 1, Oxford, Editura ABC CLIO, 2003
6. Pelling, Nick, *Imperiul Habsburgic 1815-1918*, București, Editura Bic All, 2002
7. Stanca, Sebastian, *Contribuția preoțimeii române din Ardeal la războiul pentru întregirea neamului (1916-1919)*, Institutul de arte grafice, Editură și librărie „Cartea Românească S.A”., Cluj-Napoca, 1925
8. Taylor J. P., *The Habsburg monarchy 1809-1918*, Londra, Hamish Hamilton, 1948

Articole de specialitate

1. Fasoli Vilma, Caltana Diego, *The Italian and Austro-Hungarian settlements in Tientsin / Tianjin: published and unpublished documents for rewriting two episodes of colonialism (1901-1947) în Dissonant architectural heritage in the postcolonial age. On the changing perceptions*

²⁰ Nick Pelling, *op. cit.* p. 138-139

²¹ <http://www.emperorcharles.org/cause-for-canonization> (accesat la 27.11.2017)

²² J. P. Taylor, *The Habsburg monarchy 1809-1918*, Londra, Hamish Hamilton, 1948, p. 252

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

of “colonial” architecture in recent decades, 3rd ANNUAL WORKSHOP, Lisbon, 18 - 20 February 2013

2. Mikešová, Michaela, *Austria -Hungary and Egypt (1882–1914)*, în *Prague Papers on the History of International Relations*, Universitatea Carolină din Praga, 2014
3. Moșicat, Constantin, *Miron Cristea și datoria sfântă de ostaș* în ***, Sangidava, (5), Tg. Mureș, Editura Nico, 2011
4. Sima, Ana Victoria, *Ardelenii în Marele Război*, în ***, România în Marele Război, Muzeul Național de Istorie a României, București, 2016

Surse web

1. http://architecturebeyond.eu.huma-num.fr/wp-content/uploads/2013/02/PROGRAM-ANNUAL MEETING_LISBON_-18-20-FEB-2013_version06012013.pdf
2. <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-4a0ec34b-1012-4498-8634-42523ec52bbc>
3. http://www.afrikanistik.at/pdf/personen/slatin_rudolf.pdf
4. <http://www.emperorcharles.org/cause-for-canonization>
5. <http://www.zi-de-zi.ro/2015/12/01/austro-ungaria-sfarsitul-unui-imperiu-anacronic/>
6. <https://www.trivia-library.com/a/world-war-i-russian-spy-col-alfred-redl.htm>